

TASARIM EĞİTİMİNDE ALTERNATİF MEKÂN OLARAK SOSYAL MEDYA

Büşra GÜRDAĞ

Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, Ankara

<https://orcid.org/0000-0002-2748-5568>

busragurdag@gmail.com

Kübra Kayaduran AKKAVAK

Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, Ankara

<https://orcid.org/0000-0003-3700-3304>

kubra.kayaduran@gmail.com

Gülçin Cankız ELİBOL

Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, Ankara

<https://orcid.org/0000-0002-6529-2855>

gcelibol@yahoo.com

ÖZ

Bu çalışmada, her geçen gün kullanımı yaygınlaşan sosyal medyanın oluşturduğu sanal mekânlar, sağladıkları getiriler ve eksilttikleri değerler bakımından, eğitim yapıları içerisinde yer alan gerçek (fiziksel) mekânlarla karşılaştırılmış; birbirlerinin ikamesi olup olmadıkları, okul aidiyeti üzerinde farklı etkiler yaratıp yaratmadıkları araştırılmıştır. Çalışma, olasılıksız örnekleme yöntemlerinden kotalı örnekleme ile belirlenen 159 öğrenci üzerinde yapılan bir anket ile desteklenmiştir. Bu anket yardımıyla eğitimde sanal mekânların kullanımının fiziksel mekân kısıtları ile ne derecede ilişkili olduğu, sanal mekân kullanımının fiziksel mekân kullanım miktarına etkisinin olup olmadığı, öğrencilerin birçok bilgiye sosyal medya üzerinde erişmesinin okul fiziksel alanında geçirilen süreyi ne şekilde etkilediği, sosyal medya araçlarına atfedilen işlevlerin çeşitli fiziksel mekân çözümlenmeleri ile ikame edilip edilemeyeceği, fiziksel mekân kullanımının okul aidiyeti duygusuna nasıl etki ettiği gibi sorulara yanıt alınmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal medya ve dolayısıyla sanal mekân kullanımının, gerçek mekân kullanımının yerine geçmeyeceği; ancak, fiziksel mekânın yetersiz kaldığı ve/veya zaman veyahut benzer kısıtlar nedeniyle ulaşılabilir olmadığı durumlarda tamamlayıcı nitelikte kullanılabileceği görüşü ön plana çıkmıştır. Bu nedenle, sosyal medya kullanımının, fiziksel mekâna her alanda –özellikle tasarım eğitimi gibi alanlarda- alternatif olamayacağı sonucuna varılmış; ancak tamamlayıcı nitelikte kullanılmasının da pek çok fayda sağlayabileceği öngörülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel mekân, sanal mekân, sosyal medya, içmimarlık eğitimi

SOCIAL MEDIA AS AN ALTERNATIVE SPACE IN DESIGN EDUCATION

ABSTRACT

In this study, virtual spaces, commonly accessed by social media, were compared with real (physical) spaces partaking in educational buildings; in terms of being in substitution for each other, and their influences on the school belonging of the students. The study was grounded on a survey conducted on 159 undergraduate students determined by quota sampling among non-probable sampling methods. The relationship between the usage of virtual spaces and real spaces, and the influence of virtual space usage on real space usage rates were investigated. Another question was that whether the time consumed by students in real spaces was changed due to the information access opportunities through social media, or not. Also, can the social media be regarded as a substitute for a real space in terms of their primary functions and gainings; and what are their influences on belonging, were two other main questions tried to be answered. As a result, the use of virtual spaces -accordingly social media- was found to be unreplacable before real spaces; however, it was regarded as a supplementary ground

Submit Date: 16.10.2017, Acceptance Date: 17.03.2018, DOI NO: 10.7456/10802100/002

Research Article - This article was checked by Turnitin

166

when real places are insufficient or inaccessible. Thus, social media was not regarded as an alternative place in some fields, particularly in design education, despite being a useful support.

Keywords: *Real spaces, virtual spaces, social media, interior architecture education*

GİRİŞ

Tarih öncesi dönemde insanın korunma, barınma gibi içgüdüsel ihtiyaçlar sebebiyle, sınırları çok geniş olan fiziksel çevre içerisinde, kendini güvende hissedeceği daha belirgin sınırlı hacimler oluşturmasıyla başlayan mekân anlayışında, zaman içinde birçok değişim yaşanmıştır. Günümüzde ise iletişim ve bilgi teknolojilerinde meydana gelen yenilikler, iletişim sınırlarının ortadan kalkması ile yapısal/düşünsel bir değişime uğramış, sanal anlamlar da kazanmaya başlamıştır.

İnternet teknolojisinin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla ortaya çıkan *sanal* dünya kavramı, sosyal medya araçlarının icadıyla birlikte, tanımlı bölünmeler geçirmiş ve insanların, içerisinde var olmaya başladığı yaşam alanları oluşturulmaya başlanmıştır. Hasol (1979: 344)' un Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü'nde "*İnsanı çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine elverişli boşluk, boşun.*" olarak tanımladığı mekân kavramındaki *boşluk* ifadesi, içinde yaşanan, üç boyutlu, sınırlı bir hacim olarak yorumlanıp *sosyal medya* kavramının sanal dünyadaki yerini tanımlamak için kullanılacak olursa, *sosyal medya araçları* sınırı olmayan sanal dünya içerisinde yer alan, sınırlı hacimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Her bir sosyal medya aracı uzay boşluğunda bulunan gezegenler gibi tanımlı bir alan oluşturmaktadır.

İnsana sınırsız özgürlük sunan, her an her yerde ulaşılabilir olma imkânı sağlayan sosyal medya ortamlarında insanlar, paylaşımlarının içeriğini özgürce belirlemekte; toplumsal baskıdan uzak olarak kurguladıkları bu ortamlarda çeşitli uygulamalar aracılığıyla kendilerini ifade etme olanağı bulunmaktadır. Mobil aygıtlar aracılığıyla istenilen her yere taşınabilen bu ortamlar, insanlara gruplar halinde sohbet edebilme, görsel paylaşımda bulunabilme gibi sosyalleşme olanakları sunmaktadır. İnsanı bir yere bağlayan arkadaş ilişkileri, anılar, artık bu ortamlar üzerinde yaşanmaktadır. Sosyal medya alışkanlığının insanlarda meydana getirdiği yeni davranış biçimleri, fiziksel ve zihinsel olarak benimsedikleri mekânsal anlamlarda değişimler meydana getirmiştir.

İnsan psikolojisi ve davranışları, çoğu zaman, bulunulan çağın özelliklerine göre değişim göstermektedir. Yaşam tarzı, çalışma ortamları, eğlenme biçimleri ve serbest zaman aktivitelerinde meydana gelen değişimlerin yanı sıra, benimseme, bağlanma, sahiplenme gibi duygularda da değişim meydana gelmektedir. Günümüzde akıllı telefonların yaygınlaşması sonucunda internet kullanımı artmış, sosyal medya araçları insanların vakitlerinin büyük bir çoğunluğunu geçirdiği, sanal gerçeklik içerisinde kurgulanmış, zamansız ve mekânsız alanlar haline gelmiştir. Sosyal medyanın insan hayatına bu kadar dâhil olması sonucu davranış ve düşüncelerde farklılaşmalar başlamıştır.

Bu farklılaşmalar öznenin konumunu ve anlamını değiştirmiş, ortaya çıkan yeni mekânsal ifade biçimlerinde özne nesneye yabancılaşmıştır. Parçalanmış bir çevre içinde aidiyeti farklı bir biçimde yaşayan insan, mekânı farklı dillerde okumayı öğrenmiştir. Değişim anlık olarak gerçekleşmeye başlamış ve hiçbir şey kök salamaz olmuştur. Böylesi bir çevrede yaşayan insan, bireysellik ve aidiyet duygusunu deneyimleyebileceği mekânlarda bulunamadığı gibi herhangi bir yerde olma duygusu ile yaşamaktadır (Norberg-Schulz, 1980: 190).

Sosyal medya sanal bir ortamda, bireylerin daha çok zihinleri ile içinde yer aldıkları bir platformdur. Sanal mekân ya da sanal çevre olarak adlandırılan bu ortam, üzerinde yer aldığı kitle iletişim ağının sunduğu imkânlar vasıtasıyla yeni bir tür kamusal alan düzlemi haline gelmiştir. Bu düzlem, insanların zamanlarının büyük çoğunluğunu geçirdiği, kitleler halinde haberleşip bilgi alışverişinde bulunabildiği kamusal bir alan olmanın yanı sıra, fiziksel mekânın yeterli olmadığı durumlarda da alternatif bir mekân görevi üstlenebilmektedir.

Benzer şekilde, eğitim yapılarında ders dışında sosyalleşebilecekleri yeterli fiziksel alana sahip olmayan öğrenciler, sosyal medya aracılığı ile sanal mekânlarda bir araya gelmekte, öğretim

elemanları ve diğer öğrenciler ile bu mekânlar aracılığıyla iletişim kurabilmektedir. Ayrıca, öğrenciler ders içeriklerine çevrimiçi olarak erişebilmekte, güncel duyuruları takip edebilmekte, öğrenci çalışmaları sanal ortamlarda arşivlenebilmektedir. Sosyal medyanın eğitime entegre edilmesiyle zamandan ve mekândan tasarruf sağlanabilmektedir. Öğrencilerin fiziksel bir mekândan bağımsız olarak, her zaman erişebilecekleri bu düzlem, kimi konularda kolaylık sağlayabilmektedir. Ancak, fiziksel mekânın yarattığı aidiyet hissetme, fiziksel olarak bir araya gelme ve gerçek bir mekânda bulunma gibi durumların eksikliği ile farklı sonuçlar da doğabilecektir.

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'nde yürütülen araştırma, bölüm içerisinde sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanımının öğrenciler üzerindeki etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Sanal mekân kullanımının sağladığı kolaylıkların yanında öğrencilerin okulda geçirdikleri süreyi ve tasarım eğitiminin gerektirdiği yüz yüze iletişimi azaltabileceği, fiziksel mekâna olan aidiyet hissinde değişime neden olabileceği düşünülmektedir. Bu düşüncelere ilişkin veri elde etmenin yanı sıra sanal mekânların, fiziksel mekân kısıtlarına alternatif bir çözüm olup olamayacağı sorusuna mekânların doğrudan kullanıcısı olan öğrenciler tarafından yanıt sağlanması çalışmaya ilişkin önemli noktaları oluşturmaktadır. Yapılan anket yoluyla elde edilen bilgiler, iç mimarlık eğitiminde, sosyal medyanın olumsuz özelliklerinin en aza indirgenerek, etkin kullanımına olanak tanıyabilecektir. Eğitimcilerin öğrenci davranışını anlaması, onların refah ve öğrenme kalitesini artıracak daha iyi bir planlamaya gidilmesine katkı sağlayacaktır.

SANAL MEKÂN OLARAK SOSYAL MEDYA

Mekânsal ve zamansal deneyimlerde meydana gelen değişiklikler toplumsal düzende de bir değişim yaratmaktadır (Harvey, 2014: 238). Özellikle iletişim teknolojilerinde meydana gelen değişiklikler toplumların alışkanlıklarında, kültürlerinde, iş yaşamlarında, eğitim sistemlerinde değişimler yaratmaktadır. Geleneksel iletişim biçimlerinin terkedilmesi ve iletişimin sosyal ağlar üzerinden kurulmaya başlanmasıyla birlikte zihinsel ve fiziksel olarak karşımıza çıkan mekân kavramının tanımında da farklılıklar meydana gelmiş; mekân kavramı sanallık kavramı ile yakın bir ilişki içine girerek dönüşüme uğramış ve *sanal mekân* kavramı ortaya çıkmıştır (Karagülle ve Çaycı, 2014: 2).

Sanal mekân, maddesizleşen, taştan değil de bitlerden üretilen, soyut olmayan, ancak tamamen somut da olamayan, elle tutulamayan ama algılanabilir bir mekândan bahsetmektedir. Fiziksel olmaktan daha çok ifadeyi; veri depolama birimi olan ve birçok bilgisayar programının görünmez alt yapısını meydana getiren “bit”lerden meydana gelen ve en geniş deyimiyile “siber uzay” olarak adlandırdığımız coğrafyada oluşan, gelişen, büyüyen en basit oluşumdan en gelişmiş sistemlere kadar sadece bilgisayar ortamında hayat bulabilecek ve çeşitli metaforik özelliklerinden dolayı “mekân” olarak da tanımlayabileceğimiz ortamları barındırır (Öz, 2007: 3).

Üzerinde yer aldığı kitle iletişim ağının sunduğu imkânlar vasıtasıyla yeni bir tür kamusal alan düzlemi haline gelerek, insanların zamanlarının büyük çoğunluğunu geçirdiği, kitleler halinde haberleşip bilgi alışverişinde bulunabildiği sosyal medya ortamlarının her biri internet ortamında yer alan farklı ara yüzlere, benzer işlevlere sahip mekânları oluşturmaktadır. Bu mekânlar, modernleşmenin ve küreselleşmenin etkisiyle anlamsal olarak değişim gösteren mekân kavramı algısını daha da farklı bir boyuta getirmiş ve mekân-insan birlikteliğini fiziksel anlamların ötesine taşımıştır. Bu ortamların sunduğu imkânlar sayesinde sosyal medya kullanıcısı olan hemen herkesin her an her yerdeliği ve ulaşılabilirlik düzeyi maksimum seviyeye çıkmış, hiyerarşik sınırlamalar olmaksızın her an ulaşılabilir olma durumu ile kişi artık bir yerde değil, her an her yerde olma özelliğine sahip olmuştur (Göker, 2015: 401).

Küreselleşmenin etkisi, internet teknolojisi sayesinde insanın her an her yerde olabilme ve sanal mekânlar aracılığıyla aynı anda pek çok eylemi gerçekleştirebilme durumu fiziksel mekân ile kurduğu ilişkiyi farklılaştırmıştır. David Harvey, küreselleşmeyi “zaman-mekân sıkışması” olarak tanımlamıştır. Sıkışma terimiyle, hayatın hızının artışı ve mekânsal engellerin aşılmasını ifade eder (Harvey, 1990: 317). Bu “sıkışma” sonucu anlık ve derinliği olmayan bir dünya meydana gelmiştir. İnternet teknolojisinde yaşanan gelişmeler ele alındığında, sınırların kalktığı bir dünyada artık sabit anlamlar ve mekânlar yoktur. Her şeyin akış halinde olduğu “mekânsız mekân” düzeni her türlü

kültürel üretimi başkalaştırdığı gibi insanın inşa edilmiş somut çevre ile olan ilişkisini de değiştirmektedir (Boyacıoğlu Dündar vd., 2015). Bilgisayar, telefon ekranı gibi sınırlı bir çerçeveden sınırsız bir dünyaya açılan insanın o anda bulunduğu fiziksel mekânın bir önemi yoktur, bu etkileşim sürecinde önemli olan zihnin bulunduğu mekândır. Geçicilik ve süreksizliğin hâkim olduğu bu ortamlar, insanı fiziksel çevreye bağlayacak nirengi noktalarını ve mekâna bağlayan aidiyet olgusunu etkilemektedir (Ötkünç, 2005: 199).

Benedikt, sanal mekânın fiziksel mekânın sahip olduğu özelliklere sahip olduğunu ve bir tarz, kimlik ve çalışma gerçekliği bulundurduğunu söylemektedir. Sanal mekân, ait olduğu coğrafyada bir doğa ve yasaya sahiptir ve fiziksel mekânın sağladığı olanakları sunabilmektedir (Benedikt, 1991: 2). Sanal mekân araçları, temel ihtiyaçların giderildiği mekânlar haricinde kalan fiziksel mekânların yerini alabilmekte ve internet erişimine sahip her türlü teknolojik aracın bulunduğu yerde fiziksel mekâna olan gereksinimi azaltmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin cep telefonu özelliklerini kullanımlarının ve gündelik iletişimlerine etkilerinin araştırıldığı bir çalışmada (Karaaslan ve Budak, 2012), öğrencilerin büyük bir bölümünün (%89.7) cep telefonlarının günlük yaşamı olumlu yönde etkilediğine inandıkları, hızlı ve kolay iletişim olanağı sunduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Buna karşılık SMS'lerin normal konuşmanın yerine geçtiğini ve bu yönü ile iletişimi olumsuz etkilediğini düşünenlerin oranı da %68.8 olarak bulunmuştur. Çalışmada, öğrencilerin büyük bölümünün (%81.6) her an ulaşılabilir olmayı büyük bir rahatlık olarak değerlendirdiği; ancak önemli bir kitlenin (%63.6) de eski iletişim ortamlarını özlediklerini belirttiği görülmüştür. Bunların yanında, teknolojinin insanı özgürleştirmek yerine bağımlı hale getirdiğini düşünen öğrencilerin oranı da %71,4 olarak belirtilmiştir (Karaaslan ve Budak, 2012: 4562).

Gündelik yaşam ile sosyal medyanın ilişkisel ve etkileşimsel perspektifini inceleyen bir çalışmada (Arklan ve Akdağ, 2016) ise sosyal medyanın gündelik yaşamdaki ilişkiye/etkileşime etkide bulunma durumu değerlendirilmiş; araştırmaya katılanların %53,1'inin sosyal medyanın gündelik yaşamdaki etkileşiminin tamamlayıcı, %24,2'sinin güçlendirici ve %20,8'inin zayıflatıcı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda, katılımcılar nazarında sosyal medyanın gündelik yaşamdaki ilişkiye/etkileşime genel anlamda olumlu bir etkisinin olduğunu, gündelik yaşamdaki ilişkiye/etkileşimi genel itibarıyla tamamladığı ya da güçlendirdiği belirtilmiştir (Arklan ve Akdağ, 2016: 26).

Üniversite öğrencilerinin ele alındığı, internet ve sosyal medya kullanımı üzerine gerçekleştirilmiş olan bir çalışmada (Solmaz vd., 2013), büyük çoğunluğun her gün sosyal medyaya girdiği, sosyal medyada vaktinin önemli bir kısmını geçirdiği belirlenmiştir. Sosyal medyanın, eğlence, rahatlama, boş zamanları değerlendirme, mesaj gönderme ya da mesaj alma, gündemi takip etme, bilgiye erişme ve birçok konuda bir araç olarak kullanıldığı saptanmıştır (Solmaz vd., 2013: 31).

Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medyanın ele alındığı, Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi'ne yönelik bir araştırmada (Vural ve Bat, 2010) ise üniversite öğrencilerinin internet kullanımı amaçlarında, %36,7 ile bilgi alışverişinin birinci sırada, %26,6 ile sosyal ağların ikinci sırada, %25,4 ile eğlencenin üçüncü sırada, %32,0 ile video izlemenin dördüncü sırada, %20,7 ile indirmelerin (download) beşinci sırada, %24,5 ile resmi hizmetlerin altıncı sırada, %26,6 ile banka işlemlerinin yedinci sırada yer aldığı görülmüştür (Vural ve Bat, 2010: 3360).

Geçtiğimiz on yılda, sosyal medya araçları birçok üniversite ve üniversite öğrencisinin günlük yaşamında yaygınlaşmıştır. 2007 yılında, Higher Education Research Institute, birinci sınıf üniversite öğrencilerinin % 94'ünün sosyal ağ sitelerinde zaman harcadığını ve bunu haftalık rutinlerine dahil ettiğini tespit etmiştir (Abe ve Jordan, 2013: 16). Dijital yerliler (digital natives) olarak tanımlanan yeni neslin (2004 yılı sonrasında doğanlar) bu araçları sıkça kullanması ve algılarının bu yönde olması sosyal medya araçlarının eğitimdeki kullanımı da gerekli kılmış ve artırmıştır (Kaplan ve Haenlein, 2010: 61)

Sanal mekân olarak kabul edilen sosyal medya araçları, günümüzde, eğitim alanında da sıklıkla kullanılmaktadır. Pek çok eğitimci, Goodyear ve Ellis'in "öğrenci merkezli öğrenme" (serious student-centred learning) kuramını desteklemek için sosyal medyanın başarılı bir şekilde kullanılabileceğini iddia etmektedir. Sosyal medyanın eğitim odaklı yapılandırılması ile öğrenenlerin ne öğrendikleri ve ne zaman ve nasıl öğrendikleri konusunda daha aktif roller almasını sağlayarak "kullanıcı odaklı" bir eğitim olanağı sunabileceği düşünülmektedir (Selwyn, 2012: 4).

Öğrenciler üzerinde yapılan ve eğitim süreçlerinde sosyal ağların kullanımını konu alan bir araştırmada (Toğay vd., 2013), öğrencilerin çoğunluğunun sosyal medyanın eğitim süreçleri için önemli olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğrencilerin büyük bölümünün eğitim süreçlerinde sosyal medya araçlarının kullanımının gerekli ve faydalı olduğunu, bu durumun ders başarılarını olumlu yönde etkilediğini ve eğitim süreçleri açısından kolaylıklar sağladığını belirttikleri görülmüştür. Ayrıca, öğrencileri sosyal medyayı eğitim süreçlerinde kullanmaya iten en önemli faktörün, derslerine girdikleri öğretim elemanları ve okul yöneticileri olduğu belirtilmektedir. Arkadaşlığın sosyal medyayı eğitimde kullanma açısından yönlendirici olduğu da tespit edilmiştir. Bunlara ek olarak, öğrencilerin, sosyal medyayı kullandıklarında kendilerini bir sosyal topluluğun parçası olarak hissettikleri ve ders konularıyla ilgili olarak bağlı oldukları sosyal medya grubundan yardım alabildikleri de belirlenmiştir (Toğay vd., 2013: 3).

Sosyal medya araçlarının ders programına entegre edilmesini ele alan bir çalışmada araştırmacılar bir sosyal medya aracını (twitter) dersin akışına dahil etmiş ve sonuçlarını incelemiştir. Öğrencilere soru sorma, sınıf ve kampüs etkinliklerini paylaşma konusunda kolay bir yol sunan bu kullanımın öğrenci öğrenimini desteklediği ve akademik ve psikososyal gelişimlerine katkıda bulunduğu elde edilen sonuçlar arasındadır. Ayrıca fiziksel, finansal veya coğrafi engellerin varlığında sosyal medya araçları ile bu engellere çözüm bulunabileceği düşünülmektedir (Abe ve Jordan, 2013: 18).

Yüksek öğrenime sosyal medya araçlarının entegre edilmesine yönelik bir araştırmada (Oktavia vd., 2017) sosyal medyanın, bilginin dinamik bir şekilde yayılmasına ve paylaşılmasına olanak tanıdığı; sanal mekanların bilgi paylaşımına entegrasyonunun daha esnek ve fonksiyonel bir model oluşturacağı ve öğrenme deneyimi ve çıktılarını olumlu yönde etkileyeceği belirtilmektedir (Oktavia vd., 2017: 683).

Eğitimde sosyal medya araçlarının kullanılmasına ilişkin araştırmalarda; öğrencilerin sosyal yetenek kazanması, kolay adımlarla bir topluluk oluşturulması ve öğrencinin bu topluluğun parçası olması, paylaşım, iletişim ve dönüt almanın hızlıca gerçekleşmesi gibi olumlu özelliklere sıklıkla değinilmektedir (Bharucha, 2017; Ha vd., 2018; Öztürk ve Talas, 2015; Rueda vd., 2017). Ancak araştırmalar eğitimde sanal mekân kullanımının; yanlış bilginin öğrenciler arasında hızla yayılması, kişilerin fiili öğrenmedeki kendi düşünme yetilerini ve yaratıcılığını azaltması, her zaman ve her yerde erişilebilir olma durumunun odaklanma problemlerine yol açması, sosyal medya bağımlılığının ortaya çıkması, kampüste bulunmaktan kaçınma gibi olumsuz durumlara neden olduğu bilgilerine yer vermektedir (Bharucha, 2017; Ha vd., 2018; Öztürk ve Talas, 2015).

Bu bilgiler ışığında, eğitimde sosyal medyaya yer verilmesindeki artışın sebebi, sosyal medya ağlarının yaygınlaşması ve yaşamımızda büyük bir yer tutması, zaman ve yerden bağımsız olarak erişime imkân tanınması, aynı anda birden çok kişiyle iletişime olanak tanınması gibi avantajlar olabileceği gibi, yükseköğretim kontenjanlarının her yıl artış göstermesi ve buna bağlı olarak eğitimde kullanılan fiziksel mekânların yetersiz kalmasının da sosyal medya kullanımındaki artışta rol oynadığı düşünülmektedir. Bu durum, özellikle tasarım ağırlıklı ve birebir eğitim veren dallarda, derslerin yürütülmesinde stüdyoların yetersiz kalması, özellikle uygulamalı derslerde öğrenciler ile ders yürütücüleri arasındaki bire bir etkileşimin kesintiye uğraması gibi çeşitli problemleri de beraberinde getirmekte, farklı alternatif çözümlerin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Geliştirilen alternatif çözümler genellikle, derslerin şubelere ayrılarak eşzamanlı olarak farklı stüdyolarda yürütülmesi, derslerin yine şubelere ayrılarak farklı günlerde aynı ya da farklı öğretim elemanları tarafından yürütülmesi gibi mevcut fiziksel mekândan daha etkin şekilde yararlanmak

olabildiği gibi derslerin sanal mekânlar ile desteklenmesi de olabilmektedir. Sanal mekânlar yardımıyla geliştirilen çözümler yalnızca fiziksel mekânı destekler nitelikte olmayıp fiziksel mekânda karşılığı olmayan, kişilerin zaman ve yerden bağımsız olarak erişebileceği bir iletişim ortamına da olanak sağlamaktadır.

Bu çalışmada, sanal mekâna ulaşmayı sağlayan sosyal medya araçları kullanımının, üniversite eğitim yapılarında yer alan fiziksel mekânların kullanımı ile olan ilişkisi ele alınmış ve eğitim mekânlarına alternatif olarak sanal mekânların kullanılmasının öğrenciler üzerindeki etkileri irdelenmiştir. Karşılaştırma yapılan unsurlar ve sonuçlar aşağıdaki başlıklar altında verilmiştir.

ARAŞTIRMA

Bu çalışmanın amacı, sosyal medya araçlarının alternatif mekân olarak kullanımı ve bunun fiziksel mekânın kısıtları ile ilişkisinin tespit edilmesidir. Çalışma alanı olarak Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü seçilmiştir.

Bölümde yer alan fiziksel mekânları, genel olarak, lisans düzeyindeki her bir sınıfa ait dört adet stüdyo, bir adet konferans salonu, bir adet bilgisayar laboratuvarı, öğretim elemanları odaları ve ıslak hacimler olarak sıralamak mümkündür. 1, 2 ve 3. sınıflara ait stüdyolar ortalama 40, 4. sınıflara ait stüdyo ise ortalama 20 öğrenci kapasitelidir. Bilgisayar laboratuvarında 15 adet bilgisayar bulunmaktadır. Konferans salonu ise 100 kişilik bir oturma kapasitesine sahiptir. Tasarlanmış, ortak bir etkileşim/sosyalleşme alanı bulunmamakta; bu tür eylemler için bina çevresi (dış mekân) veya yerleşke dâhilindeki diğer mekânlar kullanılabilir.

Araştırma alanı olan Hacettepe Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'nde, araştırma konusu ve kapsamı dâhilinde, fiziksel mekâna destek amaçlı sosyal medya kullanımına ilişkin örnekler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Bilgisayar laboratuvarının fiziksel mekân kapasitesini sanal yolla desteklemek amacıyla, “Bilgisayar Destekli Mekân Tasarımı” dersine özgü bir *tumblr* sayfası bulunmaktadır (<http://ict292.tumblr.com/>). Dersin tüm dönemi kapsayan haftalık programı bu sanal ortamda yer almakta, dersle ilgili tüm bilgilendirme ve duyurular yine bu sanal mekân üzerinden öğrencilere iletilmektedir. Öğrenciler tarafından tamamlanması gereken haftalık çalışmalar, ara ya da final sınavlarına ilişkin içerikler burada duyurulmakta; verilen süreler içerisinde bu çalışmaların öğrenciler tarafından tamamlanarak dersin yürütücülerine iletimi/teslimi sağlanmaktadır.
- Lisans programının zorunlu derslerinden biri olan “Mekân Tasarım Tarihi” dersinde de benzer bir uygulama söz konusudur. Ders özel olarak *wordpress*'de oluşturulan blog üzerinden dersle ilişkin tüm veriler öğrenciler ile paylaşılmaktadır (<https://mttd.wordpress.com/>). Dersin programı, öğrencilerden istenilen haftalık çalışmalar, ders notları, dersle ilişkin okumalar bu sanal mekân üzerinden iletilmektedir.
- Zorunlu bir diğer ders olan “Strüktür Bilgisi”nin yürütülmesinde ise bireylerin sanal mekânlara zaman kısıtı olmadan erişim sağlayabilmesi amacıyla, ders içeriğine ilişkin bilgilendirme ve paylaşımlar, dersle özgü oluşturulmuş ortak bir mekân olan *tumblr* sayfasından da öğrenciler ile paylaşılmaktadır (<https://ict321.tumblr.com/>).
- Sosyal paylaşım noktasında da sosyal medya devreye girmektedir. *Facebook* üzerinde oluşturulan, bölüme ait bir gruba öğrencilerin ve öğretim elemanlarının katılımı sağlanmakta ve bu sanal mekân üzerinden paylaşım/iletişim mümkün kılınmaktadır. Mezun öğrencilerin gruba katılımının devam etmesi ve her geçen yıl yeni öğrencilerin eklenmesiyle giderek büyüyen bir platform olan bu mekânda okul ve derslere ilişkin içeriklerin yanı sıra farklı sosyal veya kültürel verilerin, çeşitli etkinliklerin, iş olanaklarının paylaşımı gerçekleştirilmekte ve katılımcıların karşılıklı iletişimi sağlanmaktadır (<https://www.facebook.com/groups/hacettepeicmimarlik/>).
- Artan öğrenci sayıları nedeniyle öğrenci çalışmalarının teslim alınması ve arşivlenmesi noktasında da sanal mekânlardan yararlanılmaktadır. Bölüm içerisinde yürütülen çalışmalarda, teslim ve arşivleme işlemleri; derslere ya da sınıflara özel olarak oluşturulmuş mail grupları veya *hfs* (*http file server*)

Submit Date: 16.10.2017, Acceptance Date: 17.03.2018, DOI NO: 10.7456/10802100/002

Research Article - This article was checked by Turnitin

Copyright © The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

sistemlerinde oluşturulan bağlantılar kanalıyla, öğrencilere verilen süre aralıkları içerisinde gerçekleştirilmektedir.

Sıralanan başlıca uygulamalar dışında da öğrencilerin *whatsapp*, *messenger* gibi sosyal medya araçlarında oluşturdukları, ders ya da çalışma gruplarına özgü, mekânlarda yerden bağımsız ve sürekli bir iletişim halinde oldukları gözlemlenmektedir. Bu durum akıllara, eğitimde sanal mekânların kullanımının fiziksel mekân kısıtları ile ne derecede ilişkili olduğu, fiziksel mekân koşullarının sosyal medya kullanım oranına etkisinin olup olmadığı, öğrencilerin birçok bilgiye sosyal medya üzerinden erişmesinin okul fiziksel alanında geçirilen süreyi ne şekilde etkilediği, sosyal medya araçlarına atfedilen işlevlerin çeşitli fiziksel mekân çözümlenmeleri ile ikame edilip edilemeyeceği, fiziksel mekân kullanımının okula aidiyet duygusuna nasıl etki ettiği gibi soruları getirmektedir. Bu kapsamda, araştırma hipotezi, “sosyal medyanın derslere ilişkin bilgi ve belgelerin iletilmesi amacıyla kullanımı, aidiyeti azaltmaktadır” olarak kurulmuştur.

Hipotez doğrultusunda kurgulanan araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

- Sanal mekan (sosyal medya) kullanımı, fiziksel mekan (okul) kullanım oranını etkilemekte midir?
- Sanal mekan (sosyal medya) kullanımı, okulda geçirilen süreyi etkilemekte midir?
- Fiziksel mekan kısıtları, sanal mekan kullanımını arttırmakta mıdır?
- Sanal mekan (sosyal medya), fiziksel mekan yerine geçebilir mi?
- Sanal mekan (sosyal medya) kullanımı, fiziksel mekana olan aidiyeti azaltmakta mıdır?

5’li Likert ölçeği kullanılarak, bu araştırmaya yönelik hazırlanmış olan 13 soruluk anket yardımıyla bu sorulara, sözü edilen sanal ve fiziksel mekânları bizzat deneyimleyen öğrenciler aracılığıyla cevap almak amaçlanmıştır. Lisans düzeyindeki öğrencilere uygulanan anket çalışması için olasılıksız örnekleme yöntemlerinden kotalı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntemin tercih edilmesindeki ana etkenler, her sınıftan belirli sayıda öğrenciye ulaşabilmek, tüm sınıflardan veri toplayabilmek ve kimi hususlarda sınıflar arasında görüşler anlamında bir farklılık olup olmadığını gözlemleyebilmektir. Kotanın belirlenmesinde hedef, her grubun yani sınıfın en az yarısını (%50) araştırma kapsamına dahil etmek olmuştur. Bu kapsamda, sayıları 62 olan birinci sınıf öğrencilerinin 36’sı (%58), 67 olan ikinci sınıfların 45’i (%67), 62 olan üçüncü sınıfların 40’ı (%65), 41 olan dördüncü ve son sınıfların 38’inin (%98) katılımıyla, toplamda 159 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma, belirlenen örneklem ve araştırma alanı ile sınırlı tutulduğundan, herhangi bir genellemeye işaret etmesi yönüyle değil; ele alınan kitlenin görüşlerini yansıtması ve farklı bir bakış açısı sunması bakımından önem arz etmektedir.

5’li Likert ölçeğinde kullanılan puanlama 1-kesinlikle katılmıyorum, 2-katılmıyorum, 3-ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4-katılıyorum, 5-kesinlikle katılıyorum şeklindedir. Elde edilen veriler SPSS 19 programı kullanılarak değerlendirilmiş ve bulgular aşağıdaki başlık altında ele alınmıştır.

BULGULAR

Araştırma bulguları, araştırma soruları ekseninde incelenmiş ve elde edilen sonuçlar tablolarda sunulmuştur. Bu bağlamda, hipotezin incelenmesi ilk basamağı oluşturmuştur. “Sosyal medyanın derslere ilişkin bilgi ve belgelerin iletilmesi amacıyla kullanımı, aidiyeti azaltmaktadır” hipotezine yönelik bir değerlendirme yapılmış ve öncelikli olarak öğrencilerin bölüm içerisindeki bilgilendirmelere hangi mekânlardan erişim sağladıklarına ilişkin veriler incelenmiş ve sınıflar bazında sanal mekânların kullanım düzeyi tespit edilmiştir. Akabinde ise elde edilen bulguların yorumlanmasında araştırma sorularından hipoteze doğru ilerleyen bir sistem izlenmiştir.

Öğrenciler derslerle ilgili bilgilere 3.86 ortalama değerle sanal mekânlardan eriştiklerini belirtmişlerdir. Okul fiziksel mekânlarında yeterli ortak bir alanların bulunmamasının, okula ilişkin iletişim ve paylaşımların çoğunlukla sosyal medya grupları üzerinden yürütülmesinde etkili olduğu düşünülmektedir (Tablo 1).

Derslere ilişkin bilgilendirmelerin çoğunlukla sanal mekânlar üzerinden yapıldığı sorusuna verilen cevapların sınıflara göre dağılımı incelendiğinde; bu öncüle 3 ve 4. sınıfların diğer sınıflara kıyasla

daha yüksek bir oranda katıldığı görülmektedir. Özellikle 1. Sınıflarda “katılmıyorum” yanıtı ve kararsız yanıt veren öğrenci sayısının, fikre katılan öğrenci sayısından daha fazla olduğu gözlenmektedir. Bu durumun sebebinin lisans eğitiminin ilk yıllarında verilen derslerin sonraki yıllara kıyasla daha fazla uygulama içerikli olması ve fiziksel mekâna bağımlı olarak gerçekleşmesi; dolayısıyla, ilk yıllarda sosyal medya kullanımının öğrencilerin çalışma grupları arasında oluşturdukları küçük ölçekli ağlarla sınırlı kalması olduğu düşünülmektedir. Bu sorunun sağlanması niteliğinde olan ve derslerle ilgili bilgilere daha çok fiziksel mekânlar üzerinden erişilip erişilmediği sorusuna verilen cevap dağılımlarına bakıldığında; 1 ve 2. sınıfların diğer sınıflara kıyasla daha yüksek bir oranda katıldığı görülmektedir. Ancak “katılmıyorum” cevabı veren ve kararsız kalan öğrenci sayısında da bir çoğunluk gözlemlenmektedir. 4. Sınıflardan bu öncüle yalnızca 2 kişinin katıldığı görülmektedir. Bu rakamlar okul ve derslere ilişkin bilgilendirmelerin çoğunlukla sosyal medya üzerinden gerçekleştiği bilgisini doğrulamaktadır (Tablo 2 ve 3).

Tanımlayıcı istatistikler

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama (M)*	Standart sapma
S1- Sanal mekan kullanımı fiziksel mekan kullanım oranını etkiler	159	1	5	3.73	.946
S2- Sanal mekan kullanımı okulda geçirilen süreyi etkiler	159	1	5	3.35	1.137
S3- Sanal mekan kullanımı fiziksel mekandaki süreyi artırır	159	1	5	2.44	1.059
S4- Sanal mekan kullanımı fiziksel mekandaki süreyi azaltır	159	1	5	3.15	1.126
S5- Fiziksel mekan kısıtı sanal mekan kullanımını artırır	159	1	5	3.70	1.035
S6- Derslerde sanal mekan kullanımında fiziksel mekan kısıtları etkilidir	159	1	5	3.46	1.107
S7- Sosyal medya grupları oluşturmada fiziksel mekan kısıtları etkilidir	159	1	5	3.20	1.173
S8- Yeterli fiziksel mekan sanal mekan kullanımını azaltır	159	1	5	3.22	1.095
S9- Sanal mekan fiziksel mekan ile ikame edilebilir	159	1	5	3.39	.892
S10- Sanal mekan aidiyeti azaltır	159	1	5	2.82	1.147
S11- Fiziksel mekan aidiyeti artırır	159	1	5	3.55	1.215
S12- Bilgilendirme daha çok sanal mekandan yapılmaktadır	159	1	5	3.86	1.084
S13- Bilgilendirme daha çok fiziksel mekandan yapılmaktadır	159	1	5	2.40	1.114
Geçerli N	159				

*metin içerisinde “M” olarak anılacaktır.

Tablo 1: Tanımlayıcı istatistikler

	sınıf				Toplam
	1	2	3	4	
Bilgilendirme daha çok kesinlikle katılmıyorum	0	4	1	1	6
sanal mekandan katılmıyorum	10	3	1	1	15
yapılmaktadır	9	8	4	4	25
ne katılıyorum ne katılmıyorum	10	21	20	12	63
katılıyorum	7	9	14	20	50
kesinlikle katılıyorum					
Toplam	36	45	40	38	159

	sınıf				Toplam
	1	2	3	4	
Bilgilendirme daha çok kesinlikle katılmıyorum	5	6	14	13	38
fiziksel mekandan katılmıyorum	6	19	17	12	54
yapılmaktadır ne katılıyorum ne katılmıyorum	12	10	5	11	38
katılıyorum	11	8	2	2	23
kesinlikle katılıyorum	2	2	2	0	6
Toplam	36	45	40	38	159

Tablo 2 ve 3. Bilgilendirme kanalına ilişkin çapraz tablolar

Anket sonuçlarına verilen cevapların sınıflara göre dağılımı incelendiğinde, yukarıda incelenmiş olan “derslerle ilgili bilgilendirmelere daha çok fiziksel mekânlardan mı yoksa sanal mekânlardan mı erişildiği” sorularına verilen cevaplar dışında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (Tablo 4). Yani elde edilen yanıtlarda sınıflar arası farklılık bulunmadan bu görüşlerin hakim olduğu düşüncesi ön plana çıkmaktadır.

Varyans analizi

		Kareler toplamı	df	Kareler ortalaması	F	Sig.
S1- Sanal mekan kullanımı fiziksel mekan kullanım oranını etkiler	Gruplar arası	4.637	3	1.546	1.752	.159
	Gruplar içi	136.734	155	.882		
	Toplam	141.371	158			
S2- Sanal mekan kullanımı okulda geçirilen süreyi etkiler	Gruplar arası	5.016	3	1.672	1.301	.276
	Gruplar içi	199.261	155	1.286		
	Toplam	204.277	158			
S3- Sanal mekan kullanımı fiziksel mekandaki süreyi artırır	Gruplar arası	3.900	3	1.300	1.163	.326
	Gruplar içi	173.283	155	1.118		
	Toplam	177.182	158			
S4- Sanal mekan kullanımı fiziksel mekandaki süreyi azaltır	Gruplar arası	2.838	3	.946	.742	.528
	Gruplar içi	197.539	155	1.274		
	Toplam	200.377	158			
S5- Fiziksel mekan kısıtı sanal mekan kullanımını artırır	Gruplar arası	4.183	3	1.394	1.311	.273
	Gruplar içi	164.924	155	1.064		
	Toplam	169.107	158			
S6- Derslerde sanal mekan kullanımında fiziksel mekan kısıtları etkilidir	Gruplar arası	4.638	3	1.546	1.269	.287
	Gruplar içi	188.847	155	1.218		
	Toplam	193.484	158			
S7- Sosyal medya grupları oluşturmada fiziksel mekan kısıtları etkilidir	Gruplar arası	4.471	3	1.490	1.084	.358
	Gruplar içi	213.089	155	1.375		
	Toplam	217.560	158			
S8- Yeterli fiziksel mekan	Gruplar arası	4.552	3	1.517	1.273	.286

Submit Date: 16.10.2017, Acceptance Date: 17.03.2018, DOI NO: 10.7456/10802100/002

Research Article - This article was checked by Turnitin

Copyright © The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

Sanal mekân kullanımını azaltır	Gruplar içi	184.743	155	1.192		
	Toplam	189.296	158			
S9- Sanal mekân fiziksel mekân ile ikame edilebilir	Gruplar arası	1.660	3	.553	.691	.559
	Gruplar içi	124.164	155	.801		
	Toplam	125.824	158			
S10- Sanal mekân aidiyeti azaltır	Gruplar arası	1.914	3	.638	.481	.696
	Gruplar içi	205.796	155	1.328		
	Toplam	207.711	158			
FS11- fiziksel mekân aidiyeti artırır	Gruplar arası	.935	3	.312	.208	.891
	Gruplar içi	232.461	155	1.500		
	Toplam	233.396	158			
S12- Bilgilendirme daha çok sanal mekândan yapılmaktadır	Gruplar arası	20.349	3	6.783	6.359	.000*
	Gruplar içi	165.324	155	1.067		
	Toplam	185.673	158			
S13- Bilgilendirme daha çok fiziksel mekândan yapılmaktadır	Gruplar arası	23.419	3	7.806	7.001	.000*
	Gruplar içi	172.820	155	1.115		
	Toplam	196.239	158			

* Sig. <0.05

Tablo 4: Tek yönlü varyans analizleri (one-way ANOVA)

Araştırma soruları üzerinden ilerlemek gerekirse; “sanal mekân (sosyal medya) kullanımı, fiziksel mekân (okul) kullanım oranını etkilemekte midir?” sorusunun yanıtına işaret edebilecek soruların S1 ve S2 olduğu görülecektir. Yanıtlara göre; sanal mekân kullanımının fiziksel mekân kullanım oranını etkilediği görülmektedir (M=3.73). Sanal mekân kullanımının okulda geçirilen süreyi etkilediği de (M=3.35) S2 satırında görülebilmektedir. Derslerde sosyal medya araçlarından yararlanılmasının okulda geçirilen süreyi etkilediğini belirten öğrenciler, 3.15 ortalama puan ile sosyal medya kullanımının okul fiziksel mekânında geçirilen süreyi azalttığını belirtmişlerdir. Bir diğer araştırma sorusu olan “sanal mekân (sosyal medya) kullanımı, okulda geçirilen süreyi etkilemekte midir?” sorusuna da bu kapsamda (S2 ve S3) yanıt bulunmuştur (Tablo 1).

“Fiziksel mekân kısıtları, sanal mekân kullanımını arttırmakta mıdır?” sorusu ise ankette yer alan S5, S6, S7 ve S8 soruları ile değerlendirilmiştir. S5’e verilen yanıtlara göre, fiziksel mekân kısıtı sanal mekân kullanımını arttırmaktadır (M=3.70). Yeterli fiziksel mekânın, sanal mekân kullanımını azaltacağı da 3.22 ortalama puan ile belirtilmiştir. Sonuçlara göre fiziksel mekân kısıtlarının sanal mekânların kullanımının artmasına yol açtığı, derslerin yürütülmesinde sosyal medyadan yararlanılmasında okul fiziksel mekânındaki yetersizlikler etkili olmaktadır. Öğrenciler, 3.20’lik bir puanla, derslerle ilgili konularda arkadaşlarıyla iletişim kurmak için sosyal medya araçlarından faydalanmalarında fiziksel mekân kısıtlarının etkili olduğunu belirtmektedir (Tablo 1).

Bu sonuçlara bağlı olarak, yeterli fiziksel şartlara sahip olmanın okulla ilgili konularda sosyal medyanın kullanımını azaltacağı verisi elde edilmiştir. Bir diğer araştırma sorusu olan “sanal mekân (sosyal medya), fiziksel mekânın yerine geçebilir mi?” sorusuna işaret eden S9’a ilişkin olarak, öğrencilerin sosyal medya araçlarının fiziksel mekân ile ikame edilebileceği (M=3.39) görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır (Tablo 1).

Son araştırma sorusu olan ve araştırmayı hipotezin değerlendirilmesi noktasına götüren “sanal mekân (sosyal medya) kullanımı, fiziksel mekâna olan aidiyeti azaltmakta mıdır?” sorusunun yanıtı S10 ve S11 ile aranmıştır. Burada, sanal mekân kullanımının aidiyeti azaltacağı 2.82’lik bir puanla sonuçlanmışken; fiziksel mekân kullanımının okula olan aidiyet duygusunu arttıracığını (M=3.55) belirtmeleri bir diğer önemli sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır (Tablo 1). Fiziksel mekânın yetersiz

kalması sanal mekânların kullanımını tetiklediği; mekândan bağımsız bir iletişim ortamının doğmasına neden olduğu düşünülebilir. Bu durumun etkisiyle öğrencilerin, okul fiziksel mekânında geçirdikleri sürelerin azaldığı ve okula olan aidiyet duygularının zayıflayabileceği görüşüne varılmıştır. Elde edilen veriler, istatistiksel anlamda kati bir kabul olmamakla birlikte, bu bilgi, çalışmanın “sosyal medyanın derslere ilişkin bilgi ve belgelerin iletilmesi amacıyla kullanımı, aidiyeti azaltmaktadır” hipotezini kısmen desteklediği görüşünü ortaya çıkarmaktadır.

SONUÇ

Çalışma; araştırma sorularıyla ifade edilen, iç mimarlık eğitiminde sanal mekânlardan faydalanılmasına ilişkin uygulamaların yol açabileceği durumlara, fiziksel ya da sanal, eğitimin sürdürüldüğü mekânın birincil kullanıcısı olan öğrencilerin perspektifinden bakabilmeye imkân tanınması ve sözü edilen uygulamaların kullanıcı üzerindeki etkilerini ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir.

Yapılan anket sonuçları, çalışma alanı olarak seçilen Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü’nde derslerle ilgili bilgilendirme ve paylaşımların çoğunlukla sanal mekânlar üzerinden gerçekleşiyor olmasının öğrencilerin okul fiziksel mekânında geçirdikleri süreyi olumsuz etkilediğine işaret etmektedir. Öğrencilerin, sanal mekânların fiziksel mekânda karşılığı olabileceğini, alternatif fiziksel mekân çözümleri ile ikame edilebileceğini (M=3.39) düşündükleri görülmektedir. Bu durumun yanı sıra öğrencilerin, fiziksel mekânın okula olan aidiyet duygusunu artıracığı yönünde (M=3.55) görüş bildirmeleri, fiziksel mekânda geçirilen sürenin ve ders yürütücüleri ve diğer öğrenciler ile karşılıklı etkileşimin varlığının önemini gözler önüne sermektedir.

Birbiriyle yakından ilişkili olan bu sonuçlar; öğrencilerin aidiyet hissinde, sanal mekân kullanımından doğan azalmanın, derslere olan ilgi ve başarılarına ne gibi etkileri olduğu ya da eğitim alanındaki sosyalleşme yetilerine ilişkin yeni soruları beraberinde getirmekle birlikte; fiziksel bir inşa sürecini odak alan iç mekân tasarım eğitiminin verildiği bir ortamda dikkate alınması gereken önemli veriler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal medya ve dolayısıyla sanal mekân kullanımının, fiziksel yani gerçek mekân kullanımının yerine geçmeyeceği; ancak, fiziksel mekânın yetersiz kaldığı ve/veya zaman veyahut benzer kısıtlar nedeniyle ulaşılabılır olmadığı durumlarda tamamlayıcı nitelikte kullanılabileceği görüşü ön plana çıkmaktadır. Sanal mekânların, fiziksel mekânın sağlayamadığı, yerden bağımsız olma, zamandan bağımsız olma, istenmediğinde görünmez olma, istendiğinde görünür olma, kendi kimliğinden bağımsız olma ve bunlara benzer pek çok unsuru sağlayabildiği açıktır. Diğer taraftan, korunma, içeride bulunma, fiziksel olarak bir araya gelme, yüz yüze iletişim kurabilme, sesleri birincil kaynaktan duyabilme, yapısal elemanlara dokunabilme gibi birçok duyumu ise yalnızca fiziksel yani gerçek mekânların yaşatabileceği göz önünde tutulmalıdır.

Yalnızca fiziksel mekânlar sayesinde sağlanabilecek olan, el-göz-beyin koordinasyonunun pekiştirilmesi ve temel iletişim basamaklarından olan yüz yüze iletişim, konuşma ile maddeye dokunma hislerinin yerleştirilmesi, tasarım eğitimi açısından büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle, sosyal medya kullanımının, fiziksel mekâna her alanda –özellikle tasarım eğitimi gibi alanlarda- alternatif olamayacağı sonucuna varılmakta; ancak tamamlayıcı nitelikte kullanılmasının da pek çok fayda sağlayabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abe, P., ve Jordan, N., (2013). “Integrating Social Media Into The Classroom Curriculum”, *About Campus*, s. 16-20.
- Arklan, Ü., ve Akdağ, M., (2016). “Gündelik Yaşamın Sosyal Medyası, Sosyal Medyanın Gündelik Yaşamı: İlişkisel Ve Etkileşimsel Perspektiften Uygulamalı Bir Çalışma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, C 7, S 16, s.16-34.
- Benedikt, M. (1991). “Cyberspace: First Steps”, Cambridge: MIT Press.
- Bharucha, J., (2017). “Exploring Education-Related Use of Social Media: Business Students Perspectives in a Changing India”, *Emerald Insight*, 60(2), s. 198-212.

Submit Date: 16.10.2017, Acceptance Date: 17.03.2018, DOI NO: 10.7456/10802100/002

Research Article - This article was checked by Turnitin

Copyright © The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

- Boyacıoğlu Dündar, B., Erdoğan Erkarlan, Ö., ve Erenoğlu, T., (2015). "Mimarlık ve Medya, Küresel Mimarlık Pazarında Yeni Bir Araç Olarak Dijital Medya", <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=398&RecID=3711>. Erişim Tarihi: 15.10.2017
- Göker, G. (2015). "İletişimin McDonaldlaşması: Sosyal Medya Üzerine Bir İnceleme", *Turkish Studies- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 10/2, s. 389-410.
- Ha, L., Joa, C., Gabay, I., ve Kim, K., (2018). "Does College Students' Social Media Use Affect School e-mail Avoidance and Campus Involvement", *Emerald Insight*, 28(1), s. 213-231.
- Harvey, D. (2014). "Postmodernliğin Durumu", İstanbul: Metis Yayınları.
- Hasol, D. (1979). "Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü", İstanbul: YEM Yayınları.
- Kaplan, A., ve Haenlein, M., (2010). "Users of the World, Unite! The Challenges and Opportunities of Social Media", *Business Horizons*, 53, s. 59-68.
- Karaaslan, İ.A., ve Budak, L., (2012). "Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Özelliklerini Kullanmalarının ve Gündelik İletişimlerine Etkisinin Araştırılması", *Journal of Yasar University*, 26 (7), s. 4548 - 4525.
- Karagülle, A. E., ve Çaycı, B., (2014). "Ağ Toplumunda Sosyalleşme ve Yabancılaşma", *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 4(1). s. 1-9.
- Norberg-Schulz, C. (1980). "Genius Loci: Towards a phenomenology of architecture", *Academy Editions*.
- Oktavia, T., Wamars, H., ve Adi, S., (2017). "Integration Model of Knowledge Management and Social Media for Higher Education", *Telkomnika*, 15(2), s. 678-685.
- Ötkünç, A. (2005). "Transit Olarak Kullanılan Mekanlar/ Modern Mimaride "Yersizleşen" Mekanların Değerlendirilmesi", *Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. s. 199.*
- Öz, N. (2007). "Mimarlıkta Hakikinin Sanallaşması ve Sanalın Hakikileşmesi", *Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. s. 3.*
- Öztürk, M., ve Talas, M., (2015). "Sosyal Medya ve Eğitim Etkileşimi", *Journal of World of Turks*, 7(1), s. 101-120.
- Rueda, L., Benitez, J., ve Braojos, J., (2017). "From Traditional Education Technologies to Student Satisfaction in Management Education: A Theory of The Role of Social Media Applications", *Information & Management*, 54, s. 1059-1071.
- Selwyn, N., (2012). "Social Media in Higher Education", *The Europa World of Learning*, s. 1-9.
- Solmaz, B., Tekin, G., Herzem z. & Demir, M. (2013). "İnternet Ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Bir Uygulama", *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, C 7, S 4, s 23-32.
- Toğay, A., Akdur, T. E., Yetişken, İ. C. & Bilici, A. (2013). "Eğitim Süreçlerinde Sosyal Ağların Kullanımı: Bir MYO Deneyimi", *XIV. Akademik Bilişim Konferansı*.
- Vural, Z.B.A., & Bat, M. (2010). "Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma", *Journal of Yasar University*, 20 (5), s. 3348-3382.